

verslag

Omschrijving

Bestuurlijk overleg

Voorzitter

[J]

Vergaderdatum en -tijd

24 september 2024, 15:30 uur – 17:00 uur

Locatie

Online via Teams

Aanwezig:

Bram Schmaal (provincie Groningen)

Sijbe Knol (provincie Fryslân)

Harold Hofstra (provincie Flevoland)

[J] (namens Toon van Steen gemeente Noordoostpolder)

Liesbeth Grijzen (provincie Overijssel)

Irona Groeneveld (gemeente De Fryske Marren)

Maria Le Roy (gemeente Smallingerland)

B. van Zandbergen (gemeente Tytsjerksteradiel)

Tom Hartog (gemeente Weststellingwerf)

Herman Beerda (gemeente Noorderzijlvest)

Marcel van Opzeeland (gemeente Opsterland)

Melvin Smit (gemeente Steenwijkerland)

Rolie Tromp (gemeente Heerenveen)

Jelle Boerema (gemeente Achtkarspelen)

[J] (ministerie van KGG)

[J] (ministerie van KGG)

[J] (ministerie van KGG)

[J] (TenneT)

[J] (TenneT)

[J] (TenneT)

[J] (Movares)

[J] (Sweco, notulist)

[J] (Sweco, notulist)

Vergaderpunten

1. Opening, vaststellen agenda en mededelingen

Dhr. Hofstra (provincie Flevoland): Kan bij de agendapunten worden genoteerd wat er van de deelnemers wordt verwacht? Is dit een besluitvormend of een informierend overleg?

[J] (ministerie van KGG): Akkoord, dit zullen we de volgende keer doen.

2. Verslag van 11 juli 2024 (ter vaststelling)

Dhr. Knol (provincie Fryslân): Meerdere malen is verzocht voor informatie en onderbouwing over een eventuele (toekomstig) 3^e en 4^e circuit. Dit ook i.r.t. het haalbaarheidsonderzoek voor het opwaarderen van de 220kV verbinding in de regio. Wij zien graag dat deze inbreng wordt opgenomen in het verslag van de vorige keer.

■ (ministerie van KGG): Dat nemen we op in het verslag van de vorige keer.

Dhr. Hofstra (provincie Flevoland): Bij de bladzijdes 1, 4 en 6 staat dat de verkenning, op basis van het vervolgonderzoek Lelylijn, een halfjaar vertraging zal oplopen t.o.v. het moment voor het regioadvies. Wat is het effect daarvan?

■ (ministerie van KGG): Dit staat op de agenda van dit overleg. Dan komen we erop terug.

Onder voorbehoud van het doorvoeren van de opmerking van dhr. Knol wordt het verslag akkoord bevonden.

3. Stand van zaken vervolgonderzoek Lelylijn

■ (ministerie van KGG) stelt zich voor als projectleider KGG bij deze verkenning. ■ licht de stand van zaken omtrent het vervolgonderzoek Lelylijn toe:

Samen met projectorganisatie Lelylijn wordt momenteel een vervolgonderzoek uitgevoerd op basis van de eerdere QuickScan. Deze week was het startgesprek met de begeleidingscommissie van dit onderzoek bestaande uit overheden langs de A6/A7, omdat het onderzoek zich focust op die corridor waar beide projecten bundelingsalternatieven met de snelwegen onderzoeken.

Mw. Groeneveld (gemeente De Fryske Marren): Het Rijk is ook op zoek naar plekken voor een munitiedepot. Wij zien daardoor dat het bij Lemmer heel druk wordt met ontwikkelingen. Ik doe daarom een oproep om in contact te komen met het ministerie van Defensie om daar ook de raakvlakken van in beeld te brengen. Drie grote Rijksprojecten en ik ben nieuwsgierig welk project als eerst besluitvorming heeft. Hier maken wij ons zorgen over. Dat kan tot knelpunten leiden.

■ (ministerie van KGG): Bedankt. We zijn ons ervan bewust dat we die projecten goed op elkaar moeten afstemmen. Daarbij is er contact met defensie over de raakvlakken van de projecten.

Mw. Le Roy (gemeente Smallerland): De Lelylijn is laatste tijd veel in het nieuws geweest. Hopelijk leidt dit niet tot veronachtzaming. De Lelylijn moet doorgaan. Het noorden moet zich beraden op een bijdrage. We worden op een goede manier betrokken bij het proces van dit project. We verwachten wel dat bundeling van de 380 kV met de A7 en de Lelylijn niet mogelijk is. Wij verwachten

dat dit ook uit het vervolgonderzoek zal blijken. Ik vraag jullie om ons te blijven betrekken en de maatschappelijke waarde van de Lelylijn mee te wegen.

[J] (ministerie van KGG): De recentelijke nieuwsgeving over de Lelylijn is ook ter sprake gekomen in de begeleidingscommissie. Hoe om te gaan met dit nieuwsbericht en een eventueel negatieve beslissing tijdens het BO MIRT. Afsproken dat we hoe dan ook doorgaan met dit vervolgonderzoek.

Dhr. Schmaal (provincie Groningen): Binnen de ministeries is afgesproken dat er een coördinerende organisatie is (VRO) voor dit soort projecten. Hoe zien we dit voor deze projecten van Defensie en de Lelylijn?

Dhr. Schmaal (provincie Groningen): Ik maak me zorgen en heb gesproken met [J]. Ministeries functioneren separaat van elkaar, terwijl ministeries juist meer integraal zouden moeten proberen te werken. Oproep om nauw contact te houden met de VRO. Zij moeten op de hoogte zijn.

[J] (ministerie van KGG): Het ministerie van VRO is coördinerend voor overkoepelende zaken, bijvoorbeeld nota ruimte. Maar KGG heeft een eigen projectprocedure. We houden nauw contact met elkaar en VRO is als mede bevoegd gezag ook betrokken bij elke stap in de procedure.

4. Overzicht projectprocedure

[J] (ministerie van KGG) licht de projectprocedure toe ter introductie van het volgende agendapunt (notitie tracéontwikkeling 2.0). Dit om ook de context van deze notitie in de gehele procedure te schetsen.

[J] (gemeente Noordoostpolder): Klopt het dat er begin 2026 pas weer een mogelijkheid tot zienswijzen is?

[J] (ministerie van KGG): Ja, dat klopt. Het formele moment waarop gereageerd kan worden is in 2026 (de laatste keer was NRD, hierna volgt straks de ontwerp VKB in Q1 2026). Dat neemt niet weg dat we de omgeving mee willen nemen in de stand van zaken. Hier komen we later op terug in dit overleg. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bijeenkomsten die TenneT eerder heeft georganiseerd. Dat was ook geen formeel moment.

Schriftelijke inbreng Dhr. Lodders namens Waterschap Zuiderzeeland. Na de Integrale effectenanalyse, waar de notitie tracéontwikkeling onderdeel van is, zal aan de regio gevraagd worden om tot een regio-advies te komen. Zuiderzeeland onderschrijft, wat ambtelijk is besproken. Namelijk dat er veel verschillende en soms tegenstrijdige belangen zijn binnen deze regio. Dit maakt het geven van 1 integraal advies, waarin een afweging is gemaakt tussen de belangen lastig. Het zou Zuiderzeeland logischer lijken dat binnen het regio-advies de verschillende belangen helder in kaart worden gebracht. Vervolgens is het aan de minister om de afweging te maken.

5. Notitie tracéontwikkeling 2.0

Het doorlopen proces en de inhoud van de notitie tracéontwikkeling 2.0 wordt toegelicht.

■ J (ministerie van KGG): Bij het eerste punt gaat het in beginsel om het verkabelen van de 110 kV.

■ J (TenneT): Ja, in beginsel wordt bij tracéalternatief 5 de 110 kV die wordt gevolgd, verkabeld. We onderzoeken nu of dat nettechnisch kan.

Uit het vervolgonderzoek Lelylijn kunnen nog aanvullende varianten naar voren komen. Deze worden in beeld gebracht in zelfstandig onderzoek en komen niet in deze notitie tracéontwikkeling.

- Ook uit het thema ecologie kan nog een optimalisatie of nieuwe variant volgen.
- Uit overige milieuthema's volgen geen mitigerende maatregelen en dus geen optimalisaties of nieuwe varianten.

■ J: Wat wilt u ons meegeven ten aanzien van de notitie tracéontwikkeling 2.0?

Mw. Grijzen (provincie Overijssel): Het was een heldere presentatie. Voor de variant Luttelgeest hebben we vanuit de provincie een brief geschreven. Variant Luttelgeest - ten oosten van Kuinre - is een variant waar wij ons wel iets bij voor kunnen stellen. We adviseren positief om deze variant mee te nemen. Wel willen we meegeven om zoveel mogelijk afstand te bewaren tot het dorp Kuinre, mocht deze variant als voorkeursalternatief gekozen worden en in de planuitwerkingsfase nader uitgewerkt worden. Daarnaast is er gesproken over optimalisatie ten oosten van de 110 kV-verbinding bij Vollenhove, waarbij de 380 kV-verbinding die over het water moet worden getrokken (75-90 meter hoog i.v.m. hoogte scheepvaart). Dit gaat afbreuk doen aan de cultuurhistorische waarde van Vollenhove en het gebied van de voormalige Zuiderzeedijk. Deze zogenaamde optimalisatie komt dicht in de buurt van woonbebouwing, camping en strandpaviljoen. Dit gaat de uitbreiding van het 110 kV station bij Vollenhove in de weg zitten en gaat de bestaande 110 kV richting Zwartsluis kruisen. Op dit tracéalternatief (en optimalisatie daarvan) zijn we kritisch. Hoe worden de ruimtelijke spelregels nog gevolgd? Wij willen een sterk negatief advies meegeven.

■ J (TenneT): Bij Vollenhove zien we veel belemmeringen, zowel aan de west- en oostzijde van het Vollenhovervkanaal. Om ook bij Vollenhove een volledige afweging te kunnen maken, worden beide opties onderzocht en meegenomen in de IEA.

Mw. Grijzen (provincie Overijssel): Ons standpunt is helder en gaat niet milder worden op deze variant.

Dhr. van Zandbergen (gemeente Tytsjerksteradiel): Wat betreft tracés 1, 2 en 3, zijn er geen varianten bij Burgum? We willen meegeven dat de verbinding zo ver

mogelijk van Burgum moet komen te liggen in verband met voorziene woningbouw.

J: Opmerking is juist, bij tracéalternatief 1 ligt een variant verder van Burgum af.

Dhr. Smit (gemeente Steenwijkerland): Vollenhove is een beschermd stads- en dorpsgezicht. Dit is voor ons niet bespreekbaar. Ik sluit me aan bij de woorden van de gedeputeerde. We kunnen ons wel vinden in de variant Kuinre en Luttelgeest. We zijn positief daarover. Oostkant Vollenhove willen we negatief over adviseren.

Mw. Groeneveld (gemeente De Fryske Marren): Ik heb een overkoepelende vraag over de ruimtelijke vraagstukken. De ruimtelijke vraagstukken worden telkens gedefinieerd op maakbaarheid en vergunbaarheid, maar voor ons is het effect op de inwoners bepalend. Waar landt die maatschappelijke vraag? Bij de afweging van varianten vragen we ons af: wat wordt het afwegingskader? Aan de hand waarvan worden al die effecten in kaart gebracht? Wat ons betreft moeten we de oplossingen niet alleen aan de hand van financiën afwegen, maar ook op het effect op de inwoners en de natuur.

J (ministerie van KGG): Het gaat vaak over techniek, maar er is ook een maatschappelijke impact. We hebben een IEA met deelrapporten waaronder de PlanMER. De PlanMER gaat in op thema's als natuur, milieu, etc. IEA heeft ook een deelrapport Omgeving waarin het maatschappelijke gedeelte meegenomen wordt.

J (TenneT): We merken dat vooral magneetvelden een grote vraag zijn die gedurende het proces terugkomt. Daar hebben we in de laatste informatieavonden aandacht voor gehad en er is een aparte nieuwsbrief over verstuurd. Ook bij het traceren wordt hier rekening mee gehouden en het onderwerp komt terug in de PlanMER in de effectenstudie Gezondheid en Leefomgeving.

J (gemeente Noordoostpolder): Gemeente Noordoostpolder wil aangeven dat ze goed zijn meegenomen in alle ruimtelijke vraagstukken. Er is goed geluisterd, waarvoor dank. We zijn ook blij met de alternatieven die zijn gevormd. We willen benadrukken dat ruimtelijk vraagstuk Emmeloord is besproken en ons standpunt dat het passeren van Emmeloord met het tracéalternatief 4 niet bespreekbaar is en blijft.

Dhr. Tromp (gemeente Heerenveen, vervangt dhr. Zoetendal): Goed dat er aandacht is voor het knooppunt Oudehaske. Ik heb hierover twee punten. Voor tracé N3 moet de Lelylijn het zwaarst worden gewogen als belang. Alle gemeenten hebben hier belang bij. Bij tracé Z3 is het goed dat er gedacht is aan de afstand van het magnetisch veld bij de woningbouwontwikkeling. We blijven hierover constructief meedenken.

Dhr. Schmaal (provincie Groningen): Mijn waardering voor de presentatie. Inhoudelijk komen we nog met een reactie op de notitie. We worstelen met de ambtelijkheid van dit overleg, omdat dit een bestuurlijk overleg is. In een bestuurlijk overleg moet echt iets voorliggen bij de bestuurders. Daarnaast gaan wij voor de ondergrondse variant. Ten aanzien van de tracéalternatieven langs de A6/A7 denken wij dat die niet goed uit de verf gaan komen. Daarom gaat onze voorkeur niet uit naar deze tracéalternatieven. Daarnaast het punt: wat is het totale plaatje? Met welke plannen komt TenneT nog meer in de regio? We hebben de behoefte om het complete plaatje te hebben.

Mw. Groeneveld (gemeente De Fryske Marren): Ik heb nog een nabrander. In Fries verband is er ook overleg geweest over de 110 kV-verbindingen. Er werd net gezegd dat als het aan de orde is, dat deze mogelijk wordt verkabeld. Wij zien het ook als een manier om de effecten van de 380 kV-verbinding te mitigeren. Hier willen we graag een gesprek over starten. We hebben de indruk dat dit gesprek in Groningen wel loopt, misschien omdat daar ook financiering is?

[J] (TenneT): We hebben inderdaad als uitgangspunt om de 110 kV te verkabelen als deze in de weg staat voor de 380 kV-verbinding. Er moet nog onderzoek gedaan worden naar of dit technisch mogelijk is. Het speelt vooral bij Vollenhove omdat het daar over een lang stuk gaat.

Mw. Groeneveld (gemeente De Fryske Marren): Wordt dit ook inzichtelijk gemaakt als compensatiemaatregel? En kunnen we hier een gesprek over voeren?

[J] (ministerie van KGG): Hierover kunnen we verder in gesprek gaan.

[J] (TenneT): De 110 kV-verkabeling komt ook terug in de rapportages.

Dhr. Hofstra (provincie Flevoland): Wij sluiten ons aan bij de reactie van de gemeente Noordoostpolder. Bij ons blijft wel de vraag in hoeverre de uitkomsten van het onderzoek op de Lelylijn effect hebben op de resultaten die hier gepresenteerd worden? De scope van het vervolgonderzoek Lelylijn richt zich voornamelijk op de knelpunten vanaf de gemeente Noordoostpolder naar het noorden toe. Is dat een juiste constatering?

[J] (ministerie van KGG): Ja, dat klopt. In afstemming met Diemen-Lelystad-Ens is daarover gesproken. Ook daar vindt een vervolgonderzoek plaats, nadat daar een ontwerp-VKB is genomen en duidelijk is welk tracéalternatief het daar wordt. Uit de eerste onderzoeken en op basis van de eerdere QuickScan blijkt dat daar meer ruimte is om bundelingen mogelijk te maken.

Mw. Grijzen (provincie Overijssel): Stel dat de ministers de keuze maken om tracéalternatief 5 als voorkeursalternatief te kiezen, wordt het dan bij Vollenhove moeilijk om het 110 kV ondergronds te brengen?

[J] (TenneT): In dit alternatief van de 110 kV zitten meerdere 110 kV-stations. Daar moet je dus omhoogkomen uit de grond. Er moet inzichtelijk gemaakt worden waar we wel ondergronds kunnen en voor hoe lang. Er gelden namelijk restricties bij stationslocaties. Dit dient onderzocht te worden.

Mw. Grijsen (provincie Overijssel): De cultuurhistorische waarde van het gebied bij Vollenhove is ook belangrijk. Dit moeten we nadrukkelijk meewegen in het komende traject. Wanneer we met KGG apart aan tafel gaan, graag dit onderwerp ook bespreken.

Schriftelijke inbreng Dhr. Lodders namens Waterschap Zuiderzeeland: Er wordt aan ons gevraagd om zaken ten aanzien van de tracéalternatieven en varianten mee te geven. Ons Binnen het ruimtelijk vraagstuk Vollenhove is 1 extra variant toegevoegd. Zuiderzeeland herhaalt dat een lijn van masten binnen de kernzone en binnenbeschermingszone van onze kering niet past binnen ons bouwbeleid. Daarnaast herhaalt Waterschap Zuiderzeeland dat wij zo min mogelijk kruisingen met onze waterkeringen zien. Dit ziet het Zuiderzeeland graag meegenomen worden in het vervolgonderzoek.

Reactie op schriftelijk inbreng door TenneT: De variant Vollenhove waarover het hier gaat is het resultaat van de werksessies voor het ruimtelijk vraagstuk Vollenhove. Deze variant is ingetekend, omdat deze verder van het beschermde stadsgezicht Vollenhove ligt en minder hoge masten noodzakelijk zijn omdat het Vollenhovervkanaal niet gepasseerd hoeft te worden. De kanttekeningen van deze variant zijn tijdens de werksessies ook uitgebreid besproken. Zo is het naar verwachting noodzakelijk om masten in de kern- en beschermingszone van de waterkering te plaatsen bij deze variant. Dit is nodig om nog enige afstand te behouden tot het Rijksmonument Waterloopkundig laboratorium. Dit brengt een risico met zich mee t.a.v. vergunbaarheid. Het waterschap Zuiderzeeland heeft ook kaartmateriaal van de verschillende beschermingszones in deze regio met het projectteam gedeeld. Die informatie en de kanttekeningen die tijdens de werksessies ook ter sprake kwamen, zullen worden meegenomen in de effectstudies. Conclusie van de werksessies was dat het vanwege de vele ontwikkelingen en bestemmingen in het gebied het terecht een ruimtelijk vraagstuk is.

Er is door het ministerie van KGG voor gekozen om deze variant wel mee te nemen in de notitietracéontwikkeling 2.0, om voor dit ruimtelijk vraagstuk een integrale afweging te kunnen maken en het ook navolgbaar/uitlegbaar te maken richting de omgevingspartijen aan beide kanten van het kanaal.

6. Toekomstvastheid

Toekomstvastheid komt vaak naar voren als belangrijk thema dat speelt. , projectmanager van dit project bij TenneT, geeft hierover een toelichting: In het rapport over toekomstvastheid kijken we naar alle netontwikkelingen-, visies en programma's en geven we een doorkijk naar de positie van dit project ten opzichte van die stukken. Het deelrapport IEA Toekomstvastheid gaat in op vragen vanuit de omgeving over dit onderwerp.

Dhr. Schmaal (provincie Groningen): Mooi dat er een rapport komt. Wanneer kunnen we dat rapport verwachten?

■ J (TenneT): Het rapport wordt opgeleverd met het IEA in juni of juli 2025. Ambtenaren krijgen het te zien in maart of april, tegelijk met de informatiesessies over de onderzoeken.

Dhr. Schmaal (provincie Groningen): Wordt er dan ook gekeken naar het hele gebied?

■ J (TenneT): Er wordt gekeken naar de raakvlakken met dit project, dus op 380 kV-niveau. Er is ook veel vraag naar energievragen, etc. Als TenneT proberen we daarop in te gaan met onder andere de netvisie.

Dhr. Schmaal (provincie Groningen): Bij toekomstvastheid wordt er gekeken naar de energiecomponent van 380 kV. Mijn vraag is welke ruimtelijke effecten het nog meer gaat hebben en waar komt dat in terug?

■ J (TenneT): De zachte plannen (ontwikkelingen waar nog geen besluitvorming over is geweest) worden beschreven in het IEA-rapport Omgeving.

Dhr. Schmaal (provincie Groningen): Ik zoek naar het grotere plaatje van alle verbindingen en alles wat er nog aan zit te komen. Wat voor effect gaat dat hebben op mijn ruimte? We willen benadrukken bij TenneT en KGG: Waar staan we in 2050? Kom met een totaalplaatje.

Mw. Le Roy (gemeente Smallingerland): Ik wil me aansluiten bij de oproep van dhr. Schmaal. Wat is de impact van de 380 kV-lijn in het landschap? Mensen die er wonen ervaren de lasten. Als je het in een toekomstbestendig perspectief kunt zetten waar er ook impact is voor regionale plannen, dan zijn de lusten en de lasten wat makkelijker te verdedigen.

7. Vervolgproces

Er volgt een toelichting door ■ J, omgevingsmanager bij TenneT. Toekomstvastheid en omgeving zijn belangrijke thema's de komende tijd. Kortgeleden is er nog een check gedaan bij de omgeving of we alle ontwikkelingen goed hebben verwerkt. Dank voor de reacties. Die begrenzingen houden we aan voor de verschillende rapporten.

■ J (ministerie van KGG): Ten opzichte van de presentatie die is rondgestuurd, zijn er wijzigingen in de slides over de planning en het vervolgproces. Dat komt omdat er vanuit het regio-overleg de vraag kwam of het proces op een andere manier ingericht kan worden, zodat de regio tijd heeft om alle informatie tot zich te nemen en rapporten mee te lezen om te checken op volledigheid.

In 2025 is er een getrapte aanlevering van de concept stukken. De details met data worden later ambtelijke gedeeld. De hoofdlijn is dat vanaf het moment dat de stukken in concept klaar zijn, deze worden gedeeld met de regio. De deelrapporten zijn eerder klaar dan de hoofdrapporten met conclusies. Door op tijd de stukken te delen, is er voldoende tijd voor de regio om de stukken tot zich te nemen en een regio-advies te formuleren.

Dhr. Hofstra (provincie Flevoland): Lopen beide trajecten (DLE en VVL-ENS) nog synchroon qua proces? Dat is mij niet duidelijk.

[REDACTED] (ministerie van KGG): Het regioadvies op voor DLE staat gepland op 1 december 2024. Het regioadvies voor VVL-ENS voor 1 november 2025. Dit was in eerste instantie voor de zomer 2025. De planning liep voor beide project al niet gelijk.

****Vervolgproces communicatie****

[REDACTED] (TenneT) geeft hierover een toelichting.

[REDACTED] (ministerie van KGG): Ter aanvulling terugkomend op de vraag van [REDACTED] over het verdere proces. De formele momenten waarop we met dit project naar buitentreden liggen ver uit elkaar, daarom worden andere de hoogspanningsverbindingsdagen georganiseerd. De ervaringen bij DLE hiermee waren positief. Het projectteam is dan een dagdeel of hele dag aanwezig op een locatie in het gebied. Mensen kunnen dan binnenlopen met vragen. Hierdoor wordt de drempel voor mensen laag om vragen te kunnen stellen.

8. Rondvraag en sluiting

Dhr. Schmaal (provincie Groningen): Is er helderheid over de kosten van de 380 kV?

[REDACTED] (TenneT): De kostenraming is afhankelijk van het type uitvoeringsmogelijkheid. Een dubbele Moldau is duurder dan een enkele Moldau. In de IEA zit ook een deelrapport Kosten waarin staat hoeveel geld er is geraamd voor deze verbinding.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen